

Daniel BAKOTA*

Zarys działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego w latach 1976–1998

Streszczenie

Celem pracy jest przedstawienie działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego w latach 1976–1998. Treści zamieszczone w opracowaniu dotyczą klubów (sekcji) żeglarskich, które przynależały do CzOZZ; składów Zarządów w poszczególnych kadencjach; szkoleń kadry na potrzeby Związku oraz działalności na polu sportu i turystyki. Przedstawiono także informacje świadczące o uczestnictwie żeglarzy z woj. częstochowskiego w rejsach śródlądowych i morskich, jak również poruszono kwestie dotyczące kadry sędziowskiej, bazy sprzętowej i przystaniowej.

Słowa kluczowe: żeglarstwo, regaty, rejsy, sport, turystyka

Częstochowski Okręgowy Związek Żeglarski (CzOZZ) powołano 19 stycznia 1976 r. (zgodnie z decyzją Polskiego Związku Żeglarskiego)¹. 23 lutego 1976 r. jednostka została wpisana do rejestru stowarzyszeń i związków Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie, pod pozycją nr 10². Siedziba CzOZZ mieściła się w lokalu Zarządu Wojewódzkiego Ligi Obrony Kraju (LOK) przy Al. NMP 43³.

* Mgr, asystent w Instytucie Kultury Fizycznej i Turystyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

¹ „Gazeta Częstochowska” 1976, nr 1, s. 7.

² Archiwum Państwowe w Częstochowie (dalej: APCz), Urząd Wojewódzki w Częstochowie (dalej: UWCz), sygn. 35/1, Protokół z kontroli przeprowadzonej w Częstochowskim Okręgowym Związku Żeglarskim w dniach 5 i 8.06.1981 r. przez ob. Annę Kowalczyk i mgr. Andrzeja Garusa – pracowników Wydziału Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie na podstawie skoordynowanego planu kontroli stowarzyszeń na I półrocze 1981 r., s. 17.

³ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 238.

W wyniku wyborów ukonstytuował się komisaryczny Zarząd, w skład którego weszli: Jerzy Doliński (prezes); Sławomir Rozanow (wiceprezes ds. szkolenia, sportu i turystyki) – 14 kwietnia 1977 r. zastąpił go Marian Manek; Stanisław Szwej (wiceprezes ds. organizacyjno-technicznych); Bożena Kusińska (sekretarz); Adam Bożek (skarbnik); oraz 7 członków: Jan Andrzejewski, Kazimierz Elias, Czesław Falkowski, Andrzej Jankiewicz, Marian Manek (do 14 kwietnia 1977 r., później jego miejsce zajął ww. Sławomir Rozanow), Dorota Serdak i Adam Serwa⁴.

Według statutu do głównych zadań nowo powołanego Związku należało: „[...] organizowanie i rozwijanie żeglarstwa we wszystkich jego formach; podnoszenie poziomu sportowego żeglarstwa regatowego; prowadzenie działalności wychowawczej oraz rozbudzanie zainteresowania problemami gospodarki morskiej i wodnej; umożliwienie szerokim rzeszom społeczeństwa rekreacji na wodzie, kształtowanie wzorców społecznych w zakresie racjonalnego i kulturalnego spędzania czasu wolnego; upowszechnianie wiedzy o ochronie naturalnego środowiska wodnego i czynne wspieranie działań podejmowanych w tej dziedzinie przez instytucje państwowe”⁵.

Pierwsze Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze CzOZZ odbyło się 10 listopada 1977 r. Prezesem został Jerzy Doliński, natomiast wiceprezesem ds. sportu – Bogumił Janik, wiceprezesem ds. szkolenia i turystyki – Sławomir Rozanow, którego obowiązki od 1 stycznia 1979 r. przejął Dominik Sankowski (od 4 lutego 1980 r. zastąpił go Michał Koper) oraz wiceprezes ds. technicznych, organizacyjnych, propagandy i wychowania – Stanisław Szwej. Obowiązki skarbnika pełnił Adam Bożek, a sekretarza – Bożena Kusińska (od 31 sierpnia 1978 r. funkcję tę sprawował Wojciech Maternicki)⁶.

15 grudnia 1980 r. odbyło się kolejne Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze. Prezesem ponownie wybrano Jerzego Dolińskiego, natomiast na stanowiskach wiceprezesów zasiadli: Bogumił Janik (ds. sportu) – od 8 października 1981 r. jego miejsce zajął Ryszard Kasprzak; Michał Koper (ds. szkolenia i turystyki) – od 18 czerwca 1982 r. jego obowiązki przejęli Marek Niziel-ski i Stanisław Szwej (ds. organizacyjno-technicznych). Sekretarzem została Jolanta Tałajko (od 8 marca 1982 r. – Joanna Tokarska), a skarbnikiem Adam Bożek. Z kolei członkami Zarządu zostali: Maciej Bezeg, Jerzy Blachnicki, Krzysztof Kulawiak, Zbyszko Małek, Wiesław Pawłowski, Adam Serwa, Dariusz Sitek, Marian Wiśniewski i Tadeusz Żyła⁷.

⁴ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 281.

⁵ APCz, UWCz, sygn. 35/3, Statut Okręgowego Związku Żeglarskiego, s. 51.

⁶ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 234–235; Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres 1977–1980, s. 139–140.

⁷ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres 1981–1984, s. 34–35.

Dalsze zmiany w składzie Zarządu nastąpiły po wyborach 21 lutego 1985 r. Na stanowisku prezesa pozostał Jerzy Doliński, natomiast obowiązki wiceprezów pełnili: Marek Nizielski (ds. szkolenia i turystyki), Stanisław Szwej (ds. organizacyjno-technicznych) oraz Jerzy Szymanek (ds. sportu – po jego rezygnacji funkcję tę przejął Jerzy Doliński). Funkcję sekretarza pełniła Joanna Kaczmarek, a skarbnikiem został Wiesław Dziegielewski. Ponadto Zarząd wsparło 6 członków: Mieczysław Błachowicz, Michał Koper, Sławomir Kowalski, Jerzy Kubski, Zbyszko Małek, Dariusz Sitek i Marian Wiśniewski⁸.

2 marca 1989 r., w wyniku wyborów, ukonstytuował się następujący skład Zarządu: Jerzy Doliński (prezes), Marek Nizielski (wiceprezes ds. szkolenia i turystyki), Jerzy Szczepański (wiceprezes ds. sportu), Stanisław Szwej (wiceprezes ds. organizacyjno-technicznych), Joanna Kaczmarek (sekretarz) i Jerzy Mazik (skarbnik)⁹.

Po czterech latach kadencji (w 1993 r.) nastąpiły kolejne zmiany w składzie Zarządu. Prezesem po raz piąty wybrano Jerzego Dolińskiego (funkcję sprawował do 1995 r., później zastąpił go Jerzy Gajecki), a na stanowiskach wiceprezów zasiedli: Marek Nizielski (ds. szkolenia i turystyki) i Stanisław Szwej (ds. organizacyjno-technicznych). Funkcję sekretarza powierzono Mirosławowi Staronkowi, a skarbnika – Tomaszowi Majlichowi¹⁰.

Szóste Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze CzOZZ, a zarazem ostatnie w granicach terytorialnych woj. częstochowskiego, odbyło się 12 kwietnia 1997 r. Prezesem wybrano Grzegorza Lipowskiego, natomiast wiceprezesami: Jerzego Dolińskiego i Marka Nizielskiego. Sekretarzem został Mirosław Staroniek, a skarbnikiem – Tomasz Majlich. Członkami Zarządu CzOZZ zostali Jacek Paciorkowski i Mariusz Pirowski¹¹.

Na posiedzeniach Prezydium i Zarządu OZZ najczęściej poruszano sprawy organizacyjne, techniczne, finansowe, szkoleniowe, sportu wyczynowego, turystyki i propagandowe.

W październiku 1977 r. OZZ w Częstochowie skupiał 11 klubów i sekcji żeglarskich: ZHP Komenda Chorągwi w Częstochowie; Yacht Club AZS-SZSP (Socjalistyczny Związek Studentów Polskich) w Częstochowie; Klub Wodny LOK „Enif” przy Hucie im. B. Bieruta w Częstochowie; Jacht Klub „Atol” przy PBMH (Przedsiębiorstwo Budowlano-Montażowe Hutnictwa) nr 2 w Częstochowie; Sekcja Żeglarska KS „Kolejarz” w Częstochowie; Żeglarski Klub Spor-

⁸ APCz, UWCz, sygn. 35/3, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres kadencji 1985–1988, s. 16.

⁹ APCz, UWCz, sygn. 35/3, Skład Prezydium Zarządu Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego wybranego na Sejmiku Sprawozdawczo-Wyborczym w dniu 2.03.1989 r., s. 12.

¹⁰ Relacja ustna Jerzego Dolińskiego (prezes Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego w latach 1976–1995) z 11 marca 2011 r.

¹¹ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Informacja o składzie Zarządu CzOZZ wybranego na VI Sejmiku Sprawozdawczo-Wyborczym w dniu 12.04.1997 r., s. 3.

towy „Biprorud-Yacht” w Częstochowie; Klub Wodny LOK przy MPK w Częstochowie; Sekcja Żeglarska LOK „Włókniarz” przy ZPW (Zakłady Przemysłu Wełnianego) „Wełnopol” w Częstochowie; Yacht Club „Delfin” przy ZPL (Zakłady Przemysłu Lniarskiego) „Wigolen” w Gnaszynie (później klub przyjął nazwę „Orkan”); Sekcja Żeglarska Koła nr 12 przy PTTK przy Zakładach Produkcyjno-Remontowych Energetyki w Lublińcu i Międzyzakładowy Jacht Klub w Myszkowie. Powyższe kluby i sekcje liczyły łącznie 623 członków¹².

Po 1977 r. powstawały kolejne kluby i sekcje żeglarskie, m.in. Sekcja Żeglarska „Horyzont” przy Klubie Sportowym „Włókniarz” przy ZPW „Wartex” w Myszkowie (powstała w 1978 r., a od 24 października 1980 r. przyjęła nazwę: Sekcja Sportów Wodnych „Horyzont” przy ZPW „Wartex” w Myszkowie); Młodzieżowy Jacht Klub przy Zarządzie Wojewódzkim Związku Młodzieży Polskiej (30 czerwca 1979 r.); Klub Wodny „Korab” przy Oddziale PTTK Huty im. B. Bieruta w Częstochowie (9 października 1979 r.); Klub Żeglarski „Giser” przy Zakładach Elektro-Mechanicznych (ZEM) w Blachowni (3 stycznia 1980 r.); Klub Żeglarski „OB” przy ZEM w Blachowni; Yacht Club „Komobex” przy Zakładach Kompletnych Obiektów Przemysłowych „Komobex” w Częstochowie; Jacht Klub „Wykromet” przy Kole TKKF Fabryki Pras Automatycznych „Wykromet” w Częstochowie (11 października 1983 r.) oraz Jacht Klub „Zefir” przy Rejonie Dróg i Mostów we Wrzosowej (1984 r.)¹³.

U schyłku lat siedemdziesiątych XX w. Częstochowski OZŻ we współpracy z Zarządem Wojewódzkim Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej (ZW FSZMP) realizował w woj. częstochowskim program rozbudowy żeglarstwa w środowisku młodzieżowym. Współpraca ta przyczyniła się do powstania Młodzieżowego Jacht Klubu przy ZW ZSMP (obejmował młodzież pracującą z terenu woj. częstochowskiego). Oprócz nowo powstałego istniały jeszcze dwa kluby młodzieżowe: Zespół Pilota Chorągwi ZHP i Yacht Club AZS-SZSP¹⁴.

Ważne miejsce w działalności częstochowskiego OZŻ zajmowało szkolenie kadry na potrzeby Związku. Napotykało ono jednak na trudności. Były to problemy natury technicznej: zbyt mała liczba sprzętu o dużej powierzchni ożaglowania, jak również brak możliwości przeprowadzania kursów (obozów) szkoleniowych na akwenach wodnych woj. częstochowskiego¹⁵.

¹² APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 284.

¹³ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres 1977–1980, s. 142; Sprawozdanie z działalności CzOZZ za okres kadencji od 1981–1984, s. 35–36; J.B. Mazik, *Po wodach wszelakich...*, [w:] „Almanach Częstochowy”, red. M. Batorek, A. Chojnowski, J. Sętowski, A. Misiak, Częstochowa 2002, s. 210.

¹⁴ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres 1981–1984, s. 35.

¹⁵ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 241.

Według danych z 1978 r. w CzOZZ zrzeszonych było 835 członków, spośród których 361 posiadało stopnie żeglarskie. W 1978 r. stopnie żeglarskie uzyskały 83 osoby: 37 – stopień żeglarza, 40 – sternika jachtowego i 6 – jachtowego sternika morskiego. Uprawnienia te zdobywano na kursach teoretycznych (odbyło się ich 9) i praktycznych (10). Częstochowski OZZ, wraz z klubami z terenu woj. częstochowskiego, dla 39 kandydatów na stopień sternika jachtowego zorganizował w okresie 1–15 sierpnia 1978 r. rejs stażowo-szkoleniowy „Hals-78”. Odbył się on na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Uczestniczyło w nim 58 osób¹⁶.

Stworzenie odpowiedniej bazy sprzętowej w ośrodkach żeglarskich, które zlokalizowano nad zalewem w Poraju, wpłynęło w latach osiemdziesiątych XX w. na znaczny rozwój żeglarstwa w woj. częstochowskim. W latach 1981–1984 przeszkolono ok. 700 osób na stopnie żeglarskie (sternika jachtowego i żeglarza jachtowego). Dwadzieścia dwie komisje egzaminacyjne przeegzaminowały w tym 4-letnim okresie 438 osób na stopień żeglarza jachtowego i 102 osoby na stopień sternika jachtowego. W rezultacie uprawnienia zdobyło 445 osób (366 osób otrzymało patent żeglarza jachtowego, a 79 – patent sternika jachtowego). W 1984 r. okręg posiadał 12 instruktorów żeglarstwa PZZ. Przyrost liczby instruktorów możliwy był dzięki współpracy z Katowickim Okręgowym Związkiem Żeglarskim i innymi ośrodkami, które specjalizowały się w szkoleniu instruktorów. W Częstochowskim OZZ szkolenia prowadziły 2 kluby działające przy Hucie im. B. Bieruta w Częstochowie (Klub Wodny LOK „Enif” i Klub Wodny „Korab” przy Oddziale PTTK) oraz Zespół Pilota ZHP Chorągwi Częstochowskiej. Kursy w CzOZZ prowadzono w trzech formach: stacjonarnej, dochodzącej i łączenia nauki żeglarstwa z koloniami dla dzieci¹⁷.

W porównaniu do 700 osób, które przeszkolono w latach 1981–1984, bardziej prężny w zakresie szkoleń był kolejny 4-letni okres (1985–1988). Przeszkolono wówczas ok. 1000 osób na stopnie żeglarza jachtowego i sternika jachtowego. Trzydzieści komisji egzaminacyjnych, które w tym okresie powołano, przeegzaminowało 938 osób (899 na stopień żeglarza jachtowego i 49 na stopień sternika jachtowego). W rezultacie patent żeglarza jachtowego otrzymało 614 osób, a sternika jachtowego – 40. W 1988 r. okręg posiadał 26 instruktorów żeglarstwa PZZ. Do klubów, które posiadały najwięcej członków ze stopniami żeglarskimi zaliczyć należy: Zespół Pilota ZHP Chorągwi Częstochowskiej (63 żeglarzy jachtowych, 41 sterników jachtowych, 9 jachtowych sterników morskich i 1 jachtowy kapitan żeglugi bałtyckiej); Klub Wodny LOK „Enif” w Częstochowie (56 żeglarzy jachtowych, 28 sterników jachtowych i 5 jachtowych sterników morskich); Klub Wodny „Korab” przy Oddziale PTTK (20 żeglarzy jachtowych, 17 sterników jachtowych i 1 jachtowego sternika morskiego); Częstochowski Yacht Club ZSP w Częstochowie (14 żeglarzy jachtowych, 19 sterni-

¹⁶ Tamże.

¹⁷ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie za okres kadencji od 1981–1984, s. 42.

ków jachtowych i 4 jachtowych sterników morskich) i Yacht Club „Komobex” przy Zakładach Kompletnych Obiektów Przemysłowych „Komobex” w Częstochowie (15 żeglarzy jachtowych, 9 sterników jachtowych i 1 jachtowy kapitan żegluga bałtyckiej)¹⁸. W latach 1985–1988 komisja szkolenia zorganizowała 3 rejsy szkoleniowe do Finlandii, RFN i ZSRR¹⁹.

Częstochowscy żeglarze pływali przede wszystkim po wodach śródlądowych, ale pomimo dużej odległości od morza i braku odpowiedniej kadry z wyższymi stopniami żeglarskimi potrafili nawiązać kontakty, które pozwoliły zorganizować w latach 1981–1984 4 rejsy krajowe i 2 zagraniczne. Największe zasługi w organizacji żeglarstwa morskiego w środowisku częstochowskich żeglarzy miał Yacht Club Politechniki Częstochowskiej i Zespół Pilota ZHP Chorągwi Częstochowskiej. W latach 1983–1984 dwie wyprawy morskie zorganizował Yacht Club AZS-SZSP. Pierwsza odbyła się w 1983 r. – po wodach Wielkiej Brytanii, RFN i Holandii, natomiast druga w 1984 r. – po wodach Zatoki Botnickiej. Ponadto w 1984 r. CzOZZ zaplanował rejs zagraniczny (Dania, RFN) i rejs krajowy na jachcie „Antares”. Jednak z powodu awarii jachtu oba rejsy nie odbyły się. Żeglarze z Yacht Clubu AZS-SZSP i Zespołu Pilota ZHP Chorągwi Częstochowskiej uczestniczyli także w 1982 i 1984 r. w „Operacji Żagiel”. Również w akcji rejsowo-szkoleniowej, organizowanej corocznie przez ośrodki COZM w Trzebieży, CWM w Gdyni, LOK Jastarnia i Ośrodek „Almatur” w Giżycku, uczestniczyło kilkunastu przedstawicieli Częstochowskiego OZZ. W wyniku szkolenia 2 osoby otrzymały stopień jachtowego sternika morskiego, a 27 osób – rozszerzone uprawnienia sternika jachtowego. W latach 1981–1984 w działalności rejsowo-wczasowej uczestniczyło ok. 800 osób²⁰.

Częstochowski OZZ prowadził działalność na polu sportu i turystyki. Po raz pierwszy sezon sportowy Związek zainaugurował w 1977 r. Odbyło się wówczas 9 imprez sportowych (okręgowych) na zaplanowanych 7. Przeprowadzono je w klasie „Omega” i „Cadet”. Łącznie w zorganizowanych w 1977 r. regatach uczestniczyło 195 zawodników²¹. Kolejny rok okazał się bardziej owocny w imprezy żeglarskie. Sezon regatowy otwarto 23 kwietnia 1978 r. na przystani KS „Orkan” przy ZPL „Wigolen”. Od kwietnia do października 1978 r. zorganizowano m.in.: Okręgowy Puchar Wiosny, Puchar Hutników, Puchar Dni Morza, Puchar Lata, Puchar Juniora, Mistrzostwa Okręgu Juniorów, jak również eliminacje do mistrzostw strefy. Ponadto przeprowadzono regaty z okazji Dnia Kolejarza i Dni Sportu Województwa Częstochowskiego. We wszystkich imprezach wystartowało łącznie 560 zawodników²².

¹⁸ APCz, UWCz, sygn. 35/3, Sprawozdanie za okres kadencji od 1985–1988, s. 25.

¹⁹ Tamże, s. 26.

²⁰ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie za okres kadencji od 1981–1984, s. 42–43.

²¹ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 288.

²² APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 243.

25 września 1980 r. Częstochowski OZŻ zorganizował regaty o Puchar Polski Południowej. Na starcie stanęło 98 jachtów. Spośród reprezentantów CzOZZ najlepsze wyniki osiągnęli: Krzysztof Ziółkowski (KW LOK „Enif”) – 1 miejsce w klasie „Optymist”; Zdzisław Muskalski (KW LOK „Enif”) – 3 miejsce w klasie „OK Dinghy” oraz Wiesław Setomski (KS „Orkan” przy ZPL „Wigolen”) – 4 miejsce w klasie „Finn”. W klasyfikacji drużynowej najwyższej spośród klubów CzOZZ sklasyfikowany został KW LOK „Enif” (3 miejsce)²³.

Początek lat osiemdziesiątych XX w. to spore problemy finansowe w działalności CzOZZ, które przyczyniły się do rozwiązania 12 czerwca 1981 r. sekcji żeglarskiej KS „Orkan” przy ZPL „Wigolen” w Gnaszynie. Spowodowało to zanik sportu wyczynowego w poszczególnych klasach. Załogi w 1982 r. startowały tylko w klasie „Omega”. W programie imprez żeglarskich ujęto 10 regat, a przeprowadzono tylko 3 (Puchar Kolarza, V Dni Sportu Województwa Częstochowskiego oraz Puchar Prezesa ZW LOK i Błękitną Wstęgę Zalewu w Poraju). W planach na 1982 r. była organizacja mistrzostw OZŻ, ale z braku zgłoszeń zawody te nie odbyły się²⁴.

13 stycznia 1983 r. Częstochowski OZŻ zorganizował spotkanie przedstawicieli klubów, które zajmowały się żeglarstwem wyczynowym. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele 4 klubów: KW LOK „Enif”, Yacht Clubu AZS-SZSP, Yacht Clubu „Kolejarz” i Klubu Wodnego MPK. W trakcie zebrania zapadły ustalenia, że okręg podejmie wszelkie działania, które przyczynią się do odbudowy wyczynowego żeglarstwa na terenie woj. częstochowskiego. Zainteresowanym klubom rozesłano przygotowany przez Pion Sportu CzOZZ kalendarz imprez żeglarskich na 1983 r. Ponadto na prośbę klubów LOK w 1983 r. pozostawiono klasę „Omega” (jako klasę regatową). Spośród 9 imprez żeglarskich zaplanowanych na 1983 r. odbyło się tylko 5. Pozostałych nie zrealizowano z powodu: winy organizatora (Puchar Akademików), niekompletnych dokumentów zawodników (regaty z okazji 22 lipca) i braku zgłoszeń do regat (Puchar Prezesa ZW LOK i Puchar Okręgowego Związku Żeglarskiego). Regaty odbywały się w klasie „Omega” i „Optymist”²⁵.

Klubem najbardziej zaangażowanym w odbudowę żeglarstwa wyczynowego w woj. częstochowskim w 1983 r. był KW LOK „Enif”. Startował on we wszystkich regatach, wystawiając do nich swoje „Omegi”, przed zakończeniem sezonu, w ostatnich dwóch regatach, wystawił po 5 łodzi klasy „Optymist”. Dużym zainteresowaniem cieszyły się zorganizowane przez KW LOK „Enif”, w okresie wakacyjnym, kolonie żeglarskie dla dzieci. W czasie ich trwania uczestnicy poznawali tajniki żeglarstwa regatowego, pływając na spręcie spor-

²³ J.B. Mazik, dz. cyt., s. 211.

²⁴ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1982, s. 94.

²⁵ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1983, s. 69.

towo-regatowym („Optymist”, „Cadet”, „OK Dinghy”, „420”). Obóz o charakterze sportowym zorganizowała również Komenda Chorągwi ZHP. Dzieci pływały na łodziach „Optymist” i „Cadet”²⁶.

Do ważniejszych imprez żeglarskich zorganizowanych przez Częstochowski OZŻ w latach 1985–1986 zaliczyć należy: Igrzyska Młodzieży Szkolnej (1985 r. – regaty centralne); Mistrzostwa Polski Hutników (1985 i 1986 r.); Mistrzostwa Ligi Obrony Kraju w klasie „Omega” (1986 r.) oraz Mistrzostwa Polski w klasie „Omega” (1986 r.). Do kalendarza na 1989 r. wprowadzono 2 nowe imprezy żeglarskie: o Puchar Częstochowy (regaty jachtów turystycznych) i o Puchar Komandorów (regaty w klasie „Omega” w załogach wyłącznie komandorów klubów i dwóch członków Zarządu)²⁷.

Klubami regularnie startującymi w regatach w latach 1984–1988 były: Klub Wodny LOK „Enif” przy Hucie im. B. Bieruta w Częstochowie, Klub Wodny LOK MPK w Częstochowie oraz Harcerski Ośrodek Wodny w Poraju²⁸.

W rozegranym w 1989 r. Pucharze Polski w klasie „Omega” 3 miejsce zajęła załoga, którą tworzyli: Jarosław Cieślak, Piotr Gajewski i Zbigniew Szlęzak²⁹.

Niezbędne ogniwo przy organizacji sportowych imprez wodnych stanowiła odpowiednia kadra sędziowska. W latach 1976–1977 w OZŻ w Częstochowie było 2 sędziów (z tego czynny tylko 1). Stan ten nie pozwalał stworzyć własnego Kolegium Sędziów. W związku z tym Częstochowski OZŻ współpracował z Kolegium Sędziów działającym przy Katowickim OZŻ³⁰. W 1978 r. zorganizowano kurs na sędziów żeglarstwa, który ukończyło 6 osób³¹. W 1982 r. Kolegium Sędziów Żeglarstwa działające przy CzOZŻ liczyło 10 sędziów (1 sędzia klasy I i 9 – klasy II). Nad jego działalnością kontrolę sprawował Marian Wiśniewski³². W 1983 r. Kolegium Sędziów liczyło 11 osób (1 sędzia klasy I, 9 – klasy II i 1 – sędzia stażysta). Pomimo tego, że formalnie było 10–11, to sędziowało zawsze zdecydowanie mniej³³.

Oprócz działalności sportowej Częstochowski OZŻ prowadził działalność na polu turystyki. Była ona inicjowana wśród zrzeszonych klubów pod kątem przeprowadzenia współzawodnictwa, zgodnie z regulaminem PZŻ. Współzawodnictwo to nie tylko skupiało się na bezpośredniej działalności turystycznej (liczba

²⁶ Tamże.

²⁷ APCz, UWCz, sygn. 35/3, Sprawozdanie za okres kadencji od 1985–1988, s. 27.

²⁸ Tamże, s. 28.

²⁹ J.B. Mazik, dz. cyt., s. 211.

³⁰ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 291.

³¹ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 241.

³² APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1982, s. 95.

³³ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1983, s. 70.

organizowanych rejsów i liczba biorących w nich udział uczestników), ale także na takich działaniach podejmowanych przez kluby, jak np.: kupno lub budowa jachtów oraz budowa bądź modernizacja przystani. Warto zaznaczyć, że owo współzawodnictwo prowadzone było w 3 grupach: wśród klubów małych, które liczyły do 50 członków, klubów średnich (liczących od 51 do 200 członków) i klubów dużych (powyżej 200 członków)³⁴.

We współzawodnictwie, na polu turystyki, w 1976 r. wśród klubów małych 1 miejsce zajęła sekcja żeglarska Koła PTTK przy ZPRE w Lublińcu, na 2 miejscu uplasował się Jacht Club „Delfin” przy ZPL „Wigolen” w Gnaszynie, a na 3 – Żeglarski Klub Sportowy „Biprorud-Yacht” w Częstochowie. Natomiast we współzawodnictwie klubów średnich 2 pierwsze miejsca przypadły w udziale klubom częstochowskim (1 miejsce zajął Yacht Club AZS-SZSP, a 2 – Komenda Chorągwi ZHP). Z kolei 3 miejsce w grupie klubów średnich zdobył MJK Myszków³⁵.

W 1976 r. kluby bądź sekcje żeglarskie z terenu woj. częstochowskiego organizowały wyłącznie rejsy śródlądowe, które aranżowano na Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Najwięcej rejsów śródlądowych w 1976 r. (24 rejsy) zorganizował MJK Myszków. Wzięło w nich udział 102 uczestników. Natomiast w rejsach morskich i zatokowych uczestniczyły tylko 3 kluby częstochowskie: Komenda Chorągwi ZHP (udział wzięło 14 uczestników, którzy przepłynęli 2456 mil morskich), Klub Wodny LOK „Enif” (6 uczestników – pokonali 5516 mil morskich) i Yacht Club AZS-SZSP (5 uczestników – przebyli 570 mil morskich)³⁶.

Kluby zrzeszone w CzOZZ zorganizowały w 1978 r. 65 rejsów śródlądowych (uczestniczyło w nich 549 osób). W organizacji rejsów morskich dokonania były mniejsze. Organizacji 1 rejsu morskiego podjął się tylko Yacht Club AZS-SZSP (wzięło w nim udział 5 osób)³⁷. Natomiast w roku następnym (1979) kluby zorganizowały o jedną imprezę żeglarską więcej niż w 1978 r. Przeprowadzono 66 rejsów śródlądowych, które cieszyły się większym zainteresowaniem niż w roku poprzednim – uczestniczyło w nich 900 osób. Z kolei 24 osoby brały udział w 2 rejsach morskich³⁸.

Współzawodnictwo na polu turystyki oparte było na liczbie zorganizowanych rejsów i liczbie biorących w nich udział uczestników. Trzy pierwsze miejsca w grupie klubów do 50 członków zajęły: „Biprorud-Yacht”, sekcja Żeglarska

³⁴ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 288.

³⁵ Tamże, s. 289.

³⁶ Tamże.

³⁷ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 248.

³⁸ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1979, s. 209.

„Horyzont” przy ZPW „Wartex” w Myszkowie i YC „Kolejarz”. W grupie klubów od 51 do 200 członków zwyciężył AZS-SZSP, a w grupie powyżej 200 członków 1 miejsce zajął ZHP³⁹.

W latach 1978–1992 w rejsach morskich uczestniczyli m.in. Stefan Kawecki (w 1978 r. wziął udział w zlocie jachtów z okazji Międzynarodowego Festiwalu Młodzieży „Hawana 78”); Zdzisław Mirczak (w 1987 r. dotarł do Kemi – najdalej wysuniętego na północ portu fińskiego); Ewa Urbańska (w 1989 r. odwiedziła porty Chin i Japonii, będąc uczestniczką etapowego rejsu dookoła świata) oraz Michał Barszczyński i Wojciech Kotas, należący do załogi „Zawiszy Czarnej” (wystartowali w rejsie „Columbus”, który zorganizowano w 1992 r. z okazji 500 rocznicy odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba)⁴⁰.

Oprócz rejsów morskich załogi klubów (bądź sekcji) przynależnych do CzOZZ żeglowały także po europejskich jeziorach. W 1988 r. załoga częstochowskiego AZS (10-osobowa) pływała po Balatonie (Węgry), a w 1989 r. reprezentacja KW LOK „Enif” (7-osobowa) żeglowała po jeziorze Onega (ZSRR)⁴¹.

Stan sprzętu śródlądowego (zarejestrowanego) będącego w posiadaniu klubów i sekcji żeglarskich z terenu woj. częstochowskiego, według danych z października 1977 r., wynosił 65 jednostek. Oprócz tego kluby posiadały sprzęt klasowy (14 jednostek). Składały się na niego następujące klasy: „Finn” (6 jednostek), „Cadet” i „Optymist” (po 4 jednostki). Na uwagę zasługuje fakt, że spośród zarejestrowanego sprzętu 52 jednostki były własnością klubów, a 13 stanowiło własność prywatną. Wśród łodzi prywatnych były to jednostki małe, typu „Dorada” i „Junga”, natomiast w klubowych – łodzie klasy „Omega” (18 łodzi). Okręg posiadał ponadto 2 łodzie typu „Kormoran”, które służyły do celów szkoleniowych⁴². Według stanu na dzień 31 grudnia 1984 r. zarejestrowane były 282 jednostki (124 jednostki posiadały ważną rejestrację)⁴³. Natomiast pięć lat później (dane z 31 grudnia 1989 r.) Częstochowski OZZ dysponował 330 zarejestrowanymi jednostkami (z czego ważną rejestrację posiadało 127 jednostek)⁴⁴.

Pomimo tego, że z roku na rok zwiększał się stan liczebny jednostek pływających, ważną kwestią było uzupełnianie bazy sprzętowej nowymi jednostkami i zwracanie większej uwagi na remonty i konserwację już posiadanego sprzętu. Najlepszym rozwiązaniem w kontekście uzupełnienia bazy sprzętowej było budowanie własnych jachtów. W latach 1976–1998 własne jachty budowali m.in.: Aleksander Marchewka z ojcem Idzim (wybudowali drewnianego i balastowego

³⁹ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978, s. 249.

⁴⁰ <http://www.czozz.czest.pl/historia.html> [stan z 10.01.2011].

⁴¹ J.B. Mazik, dz. cyt., s. 211.

⁴² APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 290–291.

⁴³ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie za okres kadencji od 1981–1984, s. 52.

⁴⁴ APCz, UWCz, sygn. 35/3, Sprawozdanie za okres kadencji od 1985–1988, s. 33.

„Narcyza 02”); Krzysztof Kulawiak, Edward i Wiesław Pawłowscy, Andrzej Szwejkowski oraz Jerzy Ziółkowski skonstruowali pierwszy 7-metrowy dwumasztowy jacht żaglowo-motorowy (nazwano go „Szpak” – nazwę stworzono z pierwszych liter nazwisk osób, które go zbudowały); Ryszard Kasprzak i Wacław Nowodworski zbudowali łódź „Sportina”; Wojciech Sołtys skonstruował łódź o nazwie „Żebro Sołtysa”, a Adam Góra – „Karolinę”. Konstrukctorem własnego jachtu był również Wojciech Kmita – skonstruował w Gdańsku jacht „Temi” („temi rękoma”), na którym w latach 1993–1997 wraz z żoną Małgorzatą opłynął glob⁴⁵.

Kluby i sekcje żeglarskie z woj. częstochowskiego, według danych z 1977 r., korzystały z następujących akwenów wodnych: zbiornika wodnego w Blachowni, który był w dyspozycji Ośrodka Wodnego ZHP YC „Delfin” w Gnaszynie; zbiornika retencyjnego Huty im. B. Bieruta w Częstochowie (Klub Wodny LOK „Enif”); zalewu w Przeczycach (MJK w Myszkowie); jeziora Beldany w Wygrynach (JK „Atol” przy PBMH w Częstochowie); jeziora Wigry w Mikołajewie (ŻKS „Biprorud-Yacht” w Częstochowie) oraz stawu Kokotek k. Lublińca (SŻ PTTK przy ZPRE w Lublińcu)⁴⁶.

Pomimo zaistniałych cięć finansowych w sporcie, które nastąpiły po 1989 r., sukcesem dla żeglarstwa na terenie woj. częstochowskiego było oddanie do użytku 20 maja 1989 r. w Poraju-Jastrzębiu Międzyklubowego Ośrodka Żeglarskiego. Gospodarzami ośrodka było 7 klubów, które miały do dyspozycji „[...] port żeglarski, specjalny pomost, pochylnię do wodowania sprzętu pływającego, parking, pole namiotowe mogące pomieścić 20 dużych namiotów, zaplecze sanitarne, 17 domków, hangary, sprzęt pływający”. Ośrodek żeglarski zajmował obszar o powierzchni 2 ha⁴⁷.

Podsumowując, należy stwierdzić, że rozwój częstochowskiego żeglarstwa przypadł na lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte XX w. Licznie powstające kluby (sekcje) żeglarskie na terenie województwa prosperowały w głównej mierze dzięki finansowemu wsparciu zakładów pracy. Problemy, szczególnie natury materialnej, pojawiły się dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych XX w. Wycofujące się z finansowania przedsiębiorstwa doprowadziły do zaniku przyzakładowych stowarzyszeń. Tym samym żeglarstwo stało się domeną indywidualnych miłośników tej dyscypliny sportu.

⁴⁵ J.B. Mazik, dz. cyt., s. 212–213.

⁴⁶ APCz, UWCz, sygn. 35/2, Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977, s. 291.

⁴⁷ „Gazeta Częstochowska” 1989, nr 23, s. 8.

Bibliografia

A. Źródła

I. Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Częstochowie
— Urząd Wojewódzki w Częstochowie z lat [1948] 1975–1998 [2002].

II. Źródła drukowane

a) Druki urzędowe i normatywne

- Informacja o składzie Zarządu CzOZZ wybranego na VI Sejmiku Sprawozdawczo-Wyborczym w dniu 12.04.1997 r.
- Protokół z kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Okręgowym Związku Żeglarskim w Częstochowie w dniach 7 i 19.12.1983 r.
- Protokół z kontroli przeprowadzonej w Częstochowskim Okręgowym Związku Żeglarskim w dniach 5 i 8.06.1981 r. przez ob. Annę Kowalczyk i mgr. Andrzeja Garusa – pracowników Wydziału Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie na podstawie skoordynowanego planu kontroli stowarzyszeń na I półrocze 1981 r.
- Protokół z kontroli przeprowadzonej w Okręgowym Związku Żeglarskim w Częstochowie w dniach 20–22 kwietnia 1988 r. na podstawie polecenia służbowego nr 85/88.
- Skład Prezydium Zarządu Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego wybranego na Sejmiku Sprawozdawczo-Wyborczym w dniu 2.03.1989 r.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego w 1977 r.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres: styczeń 1976 – październik 1977.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres 1977–1980.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres 1981–1984.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za okres kadencji 1985–1988.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1978.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1979.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1981.
- Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1982.

Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1983.

Sprawozdanie z działalności Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za rok 1986.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego za 1979 r.

Statut Okręgowego Związku Żeglarskiego

b) Prasa

„Gazeta Częstochowska” 1976, 1989.

III. Relacje

Relacja ustna Jerzego Dolińskiego (prezes Częstochowskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego w latach 1976–1995) z 11 marca 2011 r.

Relacja ustna Jerzego Mazika (skarbnik w Częstochowskim Okręgowym Związku Żeglarskim w latach 1989–1993) z 28 lutego 2011 r.

IV. Strony internetowe

<http://www.czozz.czyst.pl/historia.html> [stan z 10.01.2011].

B. Literatura

I. Publikacje

Mazik J.B., *Po wodach wszelakich...*, [w:] „Almanach Częstochowy”, red. M. Batorek, A. Chojnowski, J. Sętowski, A. Misiak, Częstochowa 2002.

Snoch B., *Mała Encyklopedia Częstochowy*, Częstochowa 2002.

Snoch B., *Mały Leksykon Częstochowy*, Częstochowa 1995.

Snoch B., Podobiński S., *Encyklopedyczny słownik regionu częstochowskiego*, Częstochowa 2000.

Sport w województwie gorzowskim 1975–1990, red. J. Gaj, B. Woltmann, Gorzów Wlkp. 1993.

Wysocki S., *Żeglarstwo. Wszystko o...*, Warszawa 1977.

Zarys historii sportu w Polsce (1867–1997), red. J. Gaj, B. Woltmann, Gorzów Wlkp. 1999.

Summary

Outline of the activity of Regional Yachting Association of Częstochowa in years 1976–1998

The aim of this paper is to present the activity of the Regional Yachting Association of Częstochowa (RYAoCZ) in years 1976–1998. The content of the study concerns yachting clubs (sections) which belonged to RY AoCZ; the composition of Management Boards during particular terms of office; staff trainings for the benefit of the Association, and the activity within the field of sport and tourism. Also, the information confirming the participation of yachtsmen from the częstochowskie province in inland and sea cruises, and the issues related to referees, and equipment and marina bases, have been presented.

Key words: yachting, regatta, cruises, sport, tourism